

KINH TẾ CHÍNH TRỊ HỌC CỦA KHU VỰC CÔNG

Kinh tế học khu vực công
Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright

Vũ Thành Tự Anh

1

Nội dung trình bày

- ❑ Có phải vai trò và sự can thiệp kinh tế của nhà nước chỉ do các nhân tố kinh tế chi phối?
- ❑ Lý thuyết Lựa chọn xã hội (social choice): Đo lường và tổng hợp sở thích
- ❑ Giới thiệu lý thuyết Lựa chọn công (public choice) và thất bại của nhà nước

2

Sử dụng các nguyên lý kinh tế học để ra quyết định công

- ❑ Vai trò kinh tế của nhà nước
 - Sửa chữa thất bại thị trường
 - Cải thiện công bằng kinh tế
 - Hàng khuyến dụng
- ❑ Một số nguyên lý kinh tế học cơ bản
 1. Hiệu quả (chi phí và lợi ích): $MC = MR$
 2. Người duy lý cân nhắc chi phí cơ hội khi quyết định
 3. Con người đáp ứng với khuyến khích
 4. Thương mại tự do có thể có lợi cho tất cả các bên
 5. Thị trường là một cơ chế điều phối kinh tế tốt ...
- ❑ Nhà nước vì dân sv. Nhà nước vị kỷ?

3

Nhà nước vì dân: Đo lường và tổng hợp sở thích

- ❑ Định giá Lindahl
- ❑ Dân chủ trực tiếp (phổ thông đầu phiếu)
 - Nghịch lý bỏ phiếu của Condorcet
 - Định lý bất khả của Arrow
 - Lý thuyết cử tri trung vị
- ❑ Dân chủ đại diện
 - Lý thuyết cử tri trung vị (tiếp tục)
 - Một số vấn đề của lý thuyết cử tri trung vị

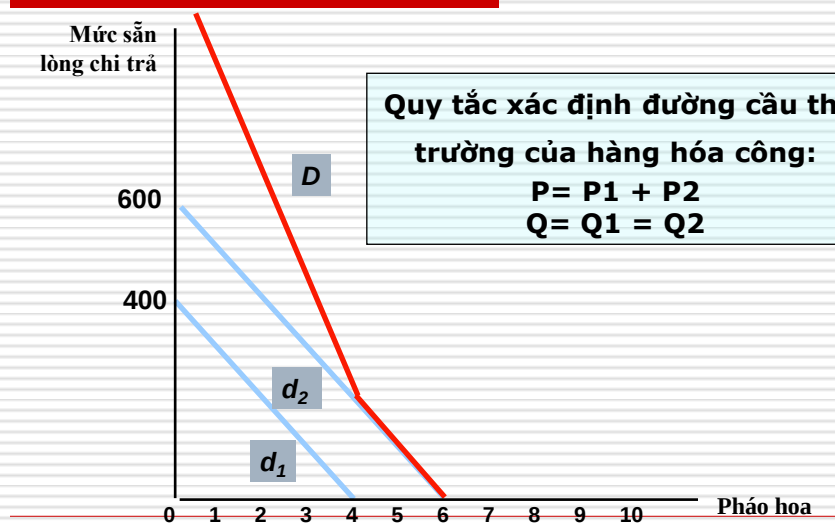
4

Định giá Lindahl

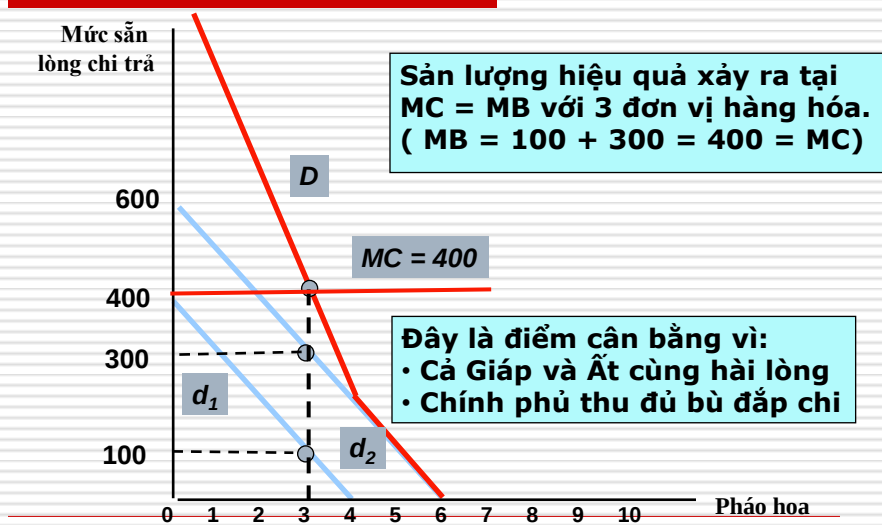
- Phương pháp tài trợ hàng hóa công trong đó các cá nhân được giả định bộc lộ trung thực mức sẵn lòng chi trả
- Quy trình thực hiện
 1. CP công bố mức *thuế* để tài trợ hàng hóa công cho các cá nhân liên quan
 2. Mỗi cá nhân cho biết số lượng hàng hóa công họ muốn ứng với mức thuế này
 3. Chính phủ lặp lại bước 1 và 2 để từ đó xây dựng *đường sẵn lòng chi trả biên* của từng cá nhân
 4. Chính phủ tổng hợp mức sẵn lòng chi trả của các cá nhân để xây dựng đường cầu chung cho hàng hóa công
 5. Chính phủ kết hợp đường cầu này với đường chi phí biên của hàng hóa công để xác định lượng hàng hóa công tối ưu.
 6. Chính phủ tài trợ cho hàng hóa công bằng cách thu của các cá nhân theo mức sẵn lòng chi trả của họ

5

Tổng cầu của hàng hóa công

Mức cung cấp hàng hóa công hiệu quả

Một số vấn đề của định giá Lindahl

- ❑ Bộc lộ trung thực mức sẵn lòng chi trả?
- ❑ Thực sự hiểu mình muốn gì?
- ❑ Chi phí giao dịch của cơ chế định giá?

Bỏ phiếu để tổng hợp sở thích cá nhân

Tình huống chính sách:

- ❑ Một địa phương muốn đánh thuế BĐS để tài trợ cho giáo dục phổ thông.
- ❑ Có ba mức độ tài trợ: H, M, L
- ❑ Có 3 nhóm cử tri:
 - Phụ huynh: $H > M > L$
 - Người già: $L > M > H$
 - Vợ chồng son: $M > L > H$

9

Tổng hợp xếp hạng sở thích

		Các nhóm cử tri		
		Phụ huynh (33,3%)	Người già (33,3%)	Vợ chồng son (33,3%)
Xếp hạng sở thích	Thứ nhất	H	L	M
	Thứ hai	M	M	L
	Thứ ba	L	H	H

Dân chủ trực tiếp: Bỏ phiếu theo đa số thì kết quả thế nào?

10

Khi bỏ phiếu không có tác dụng: Nghịch lý Condorcet

		Các nhóm cử tri		
		Phụ huynh (33,3%)	Người già (33,3%)	Vợ chồng son (33,3%)
Xếp hạng sở thích	Thứ nhất	H	L	M
	Thứ hai	M	H	L
	Thứ ba	L	M	H

Dân chủ trực tiếp: Bỏ phiếu theo đa số thì kết quả thế nào?

11

Định lý Bất khả của Arrow

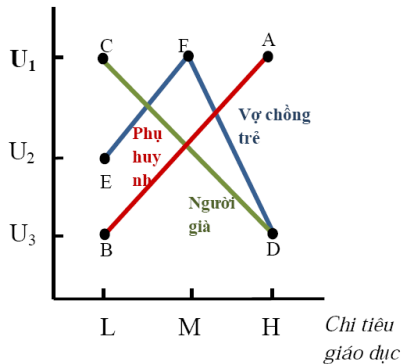
Ba giả định của Arrow:

- ❑ *Ưu thế:* Nếu một phương án được mọi cử tri ưa thích, cơ chế tổng hợp phải làm sao cho phương án đó được cả xã hội ưa thích
- ❑ *Tính bắc cầu:* Nếu $H > M$ và $M > L$ thì $H > L$
- ❑ *Tính độc lập của các phương án không liên quan:* Nếu $H > M$ thì việc đưa thêm phương án thứ ba độc lập không làm thay đổi sự xếp hạng đó
- ❑ **Định lý Bất khả Arrow:** Không có một qui tắc quyết định xã hội (biểu quyết) nào có thể chuyển hóa các sở thích cá nhân thành một quyết định tổng hợp nhất quán nếu không (a) hoặc hạn chế các sở thích hoặc (b) áp đặt sự độc tài.

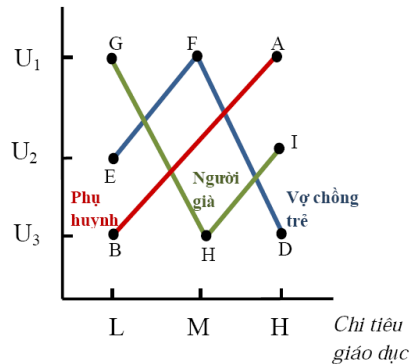
12

Tác dụng của việc hạn chế sở thích

Độ thỏa dụng

Độ thỏa dụng

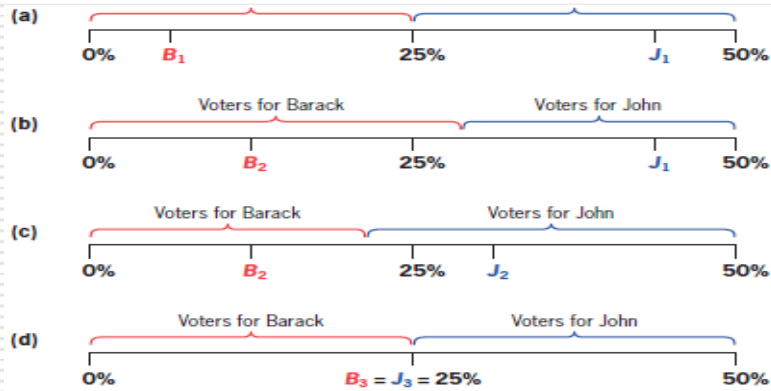
13

Lý thuyết về cử tri trung vị

- **Lý thuyết Cử tri trung vị:** Nếu thị hiếu của các cá nhân có tính đơn đỉnh thì kết quả bỏ phiếu theo đa số sẽ được quyết định bởi thị hiếu của cử tri trung vị.
- Vấn đề đối với lý thuyết Cử tri trung vị
 - Cường độ của thị hiếu?

14

Cử tri trung vị trong dân chủ đại diện

"Tất cả những gì các chính khách hay nhà phân tích cần tìm hiểu là sở thích của cử tri trung vị"

15

Các giả định của mô hình Cử tri trung vị

- ❑ Biểu quyết về một phương diện duy nhất
- ❑ Chỉ có hai ứng cử viên
- ❑ Hệ tư tưởng không quan trọng bằng tối đa hóa số phiếu bầu
- ❑ Mọi cá nhân có liên quan đều đi bầu
- ❑ Tiền không quyết định kết quả bỏ phiếu
- ❑ Thông tin đầy đủ
- ❑ Không có vận động hành lang

16

Giới thiệu Lý thuyết lựa chọn công và thất bại của nhà nước

- Buchanan và Tullock: Nhà nước vì dân hay vị kỷ?
- Một số vấn đề nghiên cứu của Lựa chọn công
 - Bộ máy hành chính tối đa hóa quy mô và quyền lực
 - Ai cung ứng hàng hóa công hiệu quả hơn
 - Thuê ngoài và hợp tác công tư
 - Tham nhũng
 - Các nhóm lợi ích đặc biệt (special interest groups)
 - Tìm kiếm đặc lợi (rent-seeking)
 - Quy trình ra chính sách của nhà nước
 - Sự thất bại của thị trường chính trị